

NOTA AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Ontwerp van Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van extra ICT-middelen voor het gewoon en buitengewoon lager voor leerlingen vanaf het vijfde leerjaar (geboortjaar 2008) en secundair onderwijs in het kader van de aanpak van COVID-19

Samenvatting: het overschakelen naar (digitaal) afstandsonderwijs is één van de voornaamste maatregelen in de aanpak van de coronacrisis. Secundaire scholen moeten zich nog dit schooljaar inzetten om de leerachterstand bij hun leerlingen zo minimaal mogelijk te houden via afstandsonderwijs. Tegen het 'co-corona' schooljaar 2020-2021 zullen alle scholen voorbereid moeten zijn om via digitale weg onderwijs te voorzien. In alle mogelijke scenario's die momenteel in samenwerking met de GEES worden uitgewerkt, blijft afstandsonderwijs noodzakelijk om alle leerlingen te bereiken. Scholen moeten zich bovendien klaarmaken om een volledige lockdown te vermijden bij een eventuele heropflakking van COVID-19. Hiervoor is een extra ICT-ondersteuning nodig. Het voorliggende BVR voorziet hiertoe in een bijkomend budget van 34.368.000 euro.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Leerplichtonderwijs van het gewoon en buitengewoon lager onderwijs en volledig gewoon en buitengewoon secundair onderwijs, met inbegrip van OKAN leerlingen en deeltijds secundair onderwijs.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- De Inspectie van Financiën verleende een advies op 9 juni 2020.
- De Vlaamse minister, bevoegd voor begroting, gaf zijn akkoord op 18 juni 2020.

Omwille van de hoogdringendheid wordt er geen advies aan de Raad van State gevraagd. Het spoedeisend karakter wordt gemotiveerd omdat de middelen nog in het lopende schooljaar moeten worden toegekend opdat de scholen zich zo snel als redelijk mogelijk moeten kunnen organiseren op het komende schooljaar 2020-2021 waarin er naar verwachting bij aanvang nog geen COVID-19-vaccin ter beschikking zal zijn.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

1.1.1 Context

De coronacrisis heeft het belang van digitalisering op school op verschillende vlakken aangetoond. In eerste instantie bleken digitale middelen dé eerste hulplijn om afstandsonderwijs mogelijk te maken. Maar daarenboven werd duidelijk dat digitale vaardigheden bij leerlingen én bij leraren onmiskenbaar belangrijk waren.

Scholen hebben momenteel een zeer ruime autonomie om hun (ongekleurde) werkmiddelen in te zetten waar ze het nodig achten aansluitend bij hun pedagogisch project (waarin IT dus een verschillend belang kan hebben). Scholen die al ver stonden op vlak van ICT-integratie hadden tijdens de coronacrisis onmiskenbaar een groot voordeel om het leerrecht te garanderen. Heel wat andere scholen hebben n.a.v. de coronacrisis noodzakelijkerwijs grote stappen moeten zetten m.b.t. de inzet en het gebruik van ICT.

Momenteel bevindt het Vlaamse onderwijs zich in een exitstrategie waarbij nog een substantieel deel van het secundair onderwijs vanop afstand verloopt al dan niet gecombineerd met contactluw onderwijs. Tegen het 'co-corona' schooljaar 2020-2021 zullen alle scholen evenwel voorbereid moeten zijn om via digitale weg onderwijs te voorzien. In alle mogelijke scenario's die momenteel in samenwerking met de GEES worden uitgewerkt, blijft afstandsonderwijs noodzakelijk om alle leerlingen te bereiken en het recht op leerwinst te kunnen garanderen. Scholen moeten zich bovendien klaarmaken om een volledige lockdown te vermijden bij een eventuele heropflakking van COVID-19.

ICT-coördinatoren hebben de voorbije periode (en tot op heden) quasi non-stop (7/7) gewerkt om de combinatie van afstandsonderwijs en de gefaseerde opstart van scholen te faciliteren. Ook leerkrachten zochten en zoeken nog naar oplossingen wat betreft ICT en digitale toepassingen. Deze werkdruk heeft maandag 8 juni 2020 geleid tot een open brief waarin de Vlaamse regering wordt opgeroepen zowel de aanhoudende werkdruk het hoofd te bieden maar tegelijk de geïnitieerde dynamiek als kans aan te grijpen voor de noodzakelijke voorbereiding van het volgende schooljaar.

Niet enkel omdat er nog geen COVID-19-vaccin ter beschikking is en bijgevolg de kans op een mogelijke heropflakking aan het begin van het volgende schooljaar reëel is, stelt zich de noodzaak om extra in te zetten op de verdere digitalisering van het onderwijs zodat scholen niet alleen op elk moment gewapend zijn om in te zetten op afstandsonderwijs voor bepaalde leerjaren al dan niet in combinatie met contactonderwijs maar ook hun leerprocessen kunnen optimaliseren voor alle leerlingen.

De vorige rechtstreekse ICT-impuls van 4.339 keuro was in eerste instantie bedoeld om de meest dringende noden te leningen tijdens de lockdown vanaf 16 maart 2020. Daarnaast was er het laptopproject waar 1.000 keuro voor werd uitgetrokken.

De in de open brief van de ICT-coördinatoren geuite bekommernissen worden bevestigd door het 'Digital-for-youth'-programma waaruit bleek dat de noden substantieel groter waren dan initieel ingeschat. Bovendien is er bijkomend gebleken dat er gedifferentieerd moet worden naargelang het leerlingenprofiel teneinde de opgelopen leerachterstand enigszins te beperken. Experts duiden hierbij op het belang van een grotere differentiatie en individualisering van leertrajecten.

Het is uitermate belangrijk dat Vlaamse regering hieromtrent nog tijdens de lopende exitstrategie scholen het signaal geeft dat ze de huidige inspanningen niet alleen moeten ook consolideren maar waar nodig versterken met het oog op de voorbereiding van het volgende co-coronaschooljaar.

Naast de directe nood aan hardware die zichtbaar werd in het Digital-for-youth-programma ten belope van 1.000 keuro zijn er nog vele andere noden die scholen rapporteren met betrekking tot ICT: softwarelicenties, internetconnectie, opleiding voor leraren, ICT-ondersteuning voor leraren die afstandsonderwijs aanbieden,... ICT-integratie, zelfs voor afstandsonderwijs, betekent niet enkel infrastructuur, maar er zijn ook andere randvoorwaarden. Alle scholen, zelfs zij die enkel leerlingen met een laptop hebben, hebben daardoor nog een weg te gaan om goed afstandsonderwijs te kunnen voorzien.

Een groot deel van de scholen beschikken niet tot nauwelijks over financiële reserves en zijn hierdoor niet bereid om de noodzakelijke procedures in toepassing van de wetgeving op te starten vooraleer er juridische zekerheid is verstrekt over bijkomende ICT-middelen. M.a.w. de beslissing dient zo snel mogelijk te worden genomen opdat de schoolbesturen nog tijdens de maanden juli en augustus de noodzakelijke bestellingen kunnen plaatsen.

Als we nu (dus voor einde juni 2020) investeren in infrastructuur voor leerlingen en leerkrachten kunnen scholen zich voorbereiden op een verdergaande integratie van ICT in het leerproces. Elke school heeft eigen noden en behoeften. Er is niet één oplossing die voor alle scholen toepasbaar is. Sommige scholen investeerden reeds voor de Coronacrisis in laptops voor leerlingen, andere investeerden vooral in digitale leeromgevingen, nog andere in professionalisering voor het lerarenteam. De voorliggende generieke ICT-impuls voorziet dat scholen de extra middelen kunnen aanwenden binnen de eigen behoeften maar ook binnen een aantal prioriteiten die specifiek gericht zijn op de organisatie van afstandslernen n.a.v. COVID-19.

Volgende prioriteiten worden vooropgesteld in volgorde van belang

- het aanschaffen van digitale toestellen voor leerlingen die er nog geen hebben. Als uitgangspunt stellen we dat elke leerling toegang moet hebben tot een kwaliteitsvolle ICT-infrastructuur en bij voorkeur over een eigen toestel moet beschikken. Scholen kunnen uiteraard kiezen voor een model waarbij de infrastructuur (na de crisis) op school voorhanden is of ook voor thuisgebruik wordt voorzien. Via het laptopprogramma uit Fase 1 werden 10.000 laptops voorzien enkel in het SO terwijl er daar alleen al meer dan 18.000 aanvragen waren. Met deze éénmalige impuls kunnen we ook die bijkomende nood lenigen;
- het ondersteunen van kwetsbare leerlingen in de derde graad lager onderwijs en het secundair onderwijs. Ook het lager onderwijs was vragende partij voor bijkomende infrastructuur. Bedoeling is om de generieke impuls vooral ook in te zetten in het lager onderwijs, met name in de leerjaren 5 en 6. We kiezen voor die doelgroep omdat deze doelgroep wel al via ICT-middelen kan geholpen worden.
- scholen die in het verleden reeds ingezet hebben op infrastructuur, waardoor leerlingen alvast voorzien zijn van toestellen, maar die nu stoten op andere noden m.b.t. ICT waardoor afstandsonderwijs moeilijk loopt, kunnen de middelen hiervoor inzetten. We denken hierbij in de eerste plaats aan internetconnectiviteit, wifi-infrastructuur en draadloos netwerk, maar ook aan software, beveiliging, cloudopslag, verzekering, service contracten voor leasing en onderhoud, opleiding, aangepaste digitale leermiddelen, licentiekosten of extra kosten voor digitale leer- of communicatieplatformen,...
- kosten voor professionalisering, vorming, nascholing en coaching: de snelle omslag naar afstandslernen zorgt ervoor dat in sommige scholen bepaalde randvoorwaarden niet voldaan konden zijn, zoals opleiding, kennis en vaardigheden, visie-ontwikkeling bij scholen en leraren. De verschillen in aanpak tussen leraren, hebben ook te maken met de verschillen in de mate dat men mee is op het vlak van ICT-skills.

Scholen dienen zich ook voor te bereiden op een verregerende integratie in de nasleep van de coronacrisis. M.a.w. scholen zullen moeten investeren om de hard- en software nadien ook duurzaam aan te wenden in het leerproces.

Om te verzekeren dat de middelen ook op langere termijn goed besteed zijn, wordt parallel gewerkt aan een bredere conceptnota "Digitalisering van het onderwijs", waaraan dit dossier een eerste invulling geeft. De ICT-integratie in het onderwijs vereist immers een aanpak op diverse fronten. Gebaseerd op verschillende bestaande kaders en onderzoeken (bv. MICTIVO, 4-in balans, recent IDEA-onderzoek, de nieuwe eindtermen..) kunnen we 5 domeinen identificeren:

- 1 de ICT-infrastructuur: hardware, software, telecom en ICT-diensten;
- 2 het aanscherpen van digitale vaardigheden van leraren;
- 3 het opbouwen van een centrale ondersteuningsstructuur voor ICT en ICT-coördinatie en extra ondersteuning van de ICT-coördinatoren;
- 4 het actief ondersteunen en coachen van scholen bij hun ICT-beleidsplanning;
- 5 het voorzien van voldoende en kwaliteitsvolle digitale lesmaterialen.

Deze vijf krachtlijnen worden in een later stadium uitgewerkt. Het is in elk geval de bedoeling dat alle extra middelen in het kader van de COVID19-maatregelen ook na de coronacrisis een duurzaam effect zullen hebben. Zo zullen ze ook bijdragen aan de invoering van de nieuwe eindtermen inzake digitale vaardigheden, computationeel denken en mediawijsheid.

Het voorliggende Besluit geeft mee invulling aan prioriteit 1 van het voorziene Actieplan Digitalisering Onderwijs. De voor het onderwijs voorziene middelen uit de actieplannen Artificiële Intelligentie en Cybersecurity (samen 1.660 k euro) willen we in overleg met beleidsdomein Innovatie inzetten voor prioriteit 2 (professionalisering en coaching).

1.1.2 Bijkomende uitgangspunten:

- als uitgangspunt stellen we dat elke leerling toegang moet hebben tot een kwaliteitsvolle ICT-infrastructuur en bij voorkeur over een toestel moet kunnen beschikken. Scholen kunnen uiteraard kiezen of ze gaan voor een model waarbij de infrastructuur op school voorhanden is of dat via een bepaald model van samenaankoop het materiaal ook voor thuisgebruik wordt voorzien. Zo verzekeren we ons ervan dat de middelen maximaal aan de leerlingen tegemoetkomt;
- de middelen worden gekleurd, zodat ze maximaal ingezet worden in functie van digitalisering van ons onderwijs. De verificatie is gemandateerd om de aanwending van gekleurde middelen te controleren, de onderwijsinspectie wordt gevraagd om de ICT-voorzieningen, ICT-integratie en concrete aanpak n.a.v. afstandslernen mee op te nemen bij haar schoolbezoeken;
- de middelen moeten in eerste instantie en maximaal aangewend worden voor gebruik door leerlingen en de digitalisering van leerprocessen.;
- er dient aandacht te zijn voor e-inclusie. Daarom wordt een extra weging toegevoegd op basis van SES-kenmerken;
- tegelijkertijd gaan we na waar er kostenbesparend kan gewerkt worden. Immers, digitalisering dient ook gepaard te gaan met kostenefficiëntie op andere vlakken. Uit eerdere cases denken we dat er besparingen mogelijk zijn op vlak van invulboeken, kopieer- en printkosten, grafische zakrekenmachines, atlanten, woordenboeken e.d. Het is te vroeg om dit te verankeren in het lopende dossier, maar dit kan opgenomen worden in het bredere beleidsplan inzake digitalisering van het onderwijs. Hierover zal eveneens in gesprek worden gegaan met de educatieve uitgeverij.

1.1.3. Raming & verdelingsmechanisme

M.b.t. de raming van het benodigde budget in het kader van dit dossier laten hanteren we een bedrag van 50 euro per gewogen leerling (wat dus ontoereikend is om elke leerling een laptop of tablet te geven). In het ontwerp van conceptnota "Digitalisering van het onderwijs" wordt uitgegaan van een budget van 100 euro per leerling gedurende 4 opeenvolgend schooljaren (cf. afschrijvingstermijn ICT). Voor dit dossier wordt dus gewerkt met (slechts) de helft van het geraamde benodigde budget op schooljaarbasis en dit om de dringendste noden te leningen.

Volgende tabel geeft een samenvattend overzicht:

	Aantal leerlingen	Deelbudget (in euro)
Leerlingen 3 ^{de} graad lager onderwijs (gewoon + buitengewoon) -vanaf geboortjaar 2008	165.866	9.018.000
Leerlingen secundair onderwijs (gewoon + buitengewoon)	464.428	25.350.000
	Totaal budget	34.368.000

Voor de verdeling van deze middelen naar de scholen zal rekening worden gehouden met de SES-kenmerken (sociaal-economische status) van de leerlingen (respectievelijk: opleidingsniveau van de moeder, thuistaal niet het Nederlands, buurt, ontvangen van een schooltoelage). Dit zijn ook de leerlingenkenmerken die gehanteerd worden bij de toekenning van de werkingsmiddelen en deels ook voor de omkadering aan de scholen in het leerplichtonderwijs. Een leerling die aantikt op een kenmerk krijgt een extra weging van 0,1. Een leerling kan dus maximaal 1,4 wegen en minimum één.

Bedrag voor leerling (bij investering 50 euro/leerling)	Weging	euro
zonder kenmerk	1	50
met 1 kenmerk	1,1	55
met 2	1,2	60
met 3	1,3	65
met 4	1,4	70

Dit is het criterium dat gehanteerd zal worden voor de betaling naar de scholen toe. Het toepassen van deze OKI (onderwijskansarmoede indicator) zorgt dat scholen met leerlingen met een lager socio-economisch profiel meer middelen ontvangen.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1 legt het toepassingsgebied en het bedrag vast voor dit ontwerp van besluit van de Vlaamse regering, meer bepaald de scholen van het gewoon en buitengewoon basisonderwijs wat betreft de leerlingen vanaf het vijfde leerjaar, vanaf geboortjaar 2008 en het volledige secundair onderwijs

Artikel 2 legt vast met welke leerlingenkenmerken wordt rekening gehouden voor de verdeling van het budget.

Artikel 3 legt de weging per leerlingenkenmerk vast.

Artikel 4 geeft aan hoe het bedrag per gewogen leerling wordt berekend.

Artikel 5 geeft aan hoe het bedrag per school wordt berekend.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VLAAMSE OVERHEID (VAK EN VEK).

Het ontwerp van BVR heeft een bijkomende kost van 34.368.000 euro. Dit zal via de coronaprovisie herverdeeld worden naar de betrokken begrotingsartikels en basisallocaties van het gewoon en buitengewoon basis- en secundair onderwijs binnen de AGODI-begroting

B. ESR-TOETS: /

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel heeft geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, investeringen en schuld, en ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

De minister bevoegd voor Onderwijs wordt belast met de uitvoering van dit besluit.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar definitieve goedkeuring te geven aan het bijgaande ontwerp van Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van extra ICT-middelen voor het gewoon en buitengewoon lager voor leerlingen vanaf het vijfde leerjaar (geboortjaar 2008) en secundair onderwijs in het kader van de aanpak van COVID-19;

2° het benodigd krediet t.b.v. 34.368.000 euro te herverdelen vanuit de coronaprovisie naar de betrokken begrotingsartikels van AGODI.

De Vlaamse minister van ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Ben WEYTS